

Kā atbalstīt jauno skolotāju?

Sandra Krauze

Mūsu sabiedrībai ir vajadzīgi gudri, mērķtiecīgi un iedvesmojoši līderi! Mūsu skolēniem skolās vajadzīgi jauni, gudri, aizrautīgi un iedvesmojoši skolotāji! Es zinu, ka skola ir vieta, kur jābūt līderim katru brīdi, palīdzot izvirzīt un sasniegt mērķus, iedvesmojot un atbalstot skolēnus, saka *ļespējamās misijas* mācību programmas vadītāja Inga Pāvula, kas izglītības jomā darbojas vairāk nekā 20 gadus.

Atbalsta sistēma Nr.1 Mentors

«Kad pirms pieciem gadiem uzsākām *ļespējamās misijas* mācību programmu, Latvijā vēl nebija mentoru jeb, kā reiz tautā sauca, krustmāšu un krusttēvu. Šogad pēc pieredzes rezultātiem esmu piedāvājusi, lai skolas par mentoriem virza direktora vietniekus mācību darbā. Kāpēc tieši direktora vietniekam mācību darbā būtu jābūt mentoram? Tāpēc, lai viņš jaunajam skolotājam palīdzētu saprast, kā darbojas skolas sistēma, kā ir jāsakārto dokumentācija, par ko ir atbildīgs katrs no administrācijas pārstāvjiem – to varētu dēvēt par «ieņemšanu skolas kultūrā». Turklāt direktora vietnieks izglītības darbā ir tas, kuram ir pieredze un prasme gan vērot stundas, gan veidot kvalitatīvu atgriezenisko saiti, un tieši to *ļespējamā misija* sagaida no skolas mentora. Tās ir kā minimums divas stundas mēnesī, kuras vēro mentors, un konsultāciju stundas, kur tiek pārrunātas tēmas, kas jaunajam skolotājam ir vajadzīgas. Šīs sadarbības pamatā ir jaunā pedagoga proaktivitāte: ir jānāk un jāprasa atbalsts, atgriezeniskā saite. Tieši stundu vērošanas atbalsts ir viens no tādiem stūrakmeņiem, jo faktiski vislabāk skolotājam var palīdzēt izaugt, ja viņu kvalitatīvi vēro stundā, kvalitatīvi iedod atgriezenisko saiti, ko uzlabot, kas veicas utt. Tas ir daudz labāk un efektīvāk nekā jebkuras mācības un kursi. Savukārt no programmas puses piedāvājam profesionālās pilnveides seminārus mentoriem – gan iespēju iepazīt citu skolu sistēmas, gan dalīties pieredzē

ar jauno skolotāju atbalsta mehānismiem.»

Atbalsta sistēma Nr. 2 Kurators

«Otrs atbalsta sistēmas elements ir mūsu programmas sagatavots kurators, mūsu programmas absolvents, un viņa funkcija ir divas reizes semestrī vērot stundas un sniegt atgriezenisko saiti, komentēt dalībniekiem iknedēļas profesionālās izaugsmes piezīmes. Esam izstrādājuši *Stundu vērošanas rubriku*, un skolotāja pašvērtējuma instrumentu – vadīt mācīšanās rubriku, kas izskaidro, ko dara skolotāji līderi un kādai jābūt labai mācību stundai.

Ir izveidota metodika gan stundu vērošanai, gan atgriezeniskās saites sniegšanai, skolotāju refleksijas prasmes, mērķu izvirzīšanas prasmes, pedagoģiskās domāšanas attīstīšanai. Un tad otrajā semestrī sagaidām, ka mūsu dalībnieki, jaunie skolotāji jau paši var nākt ar jautājumiem, piemēram: «Man vajadzētu, lai kāds man paskatās, kā es, piemēram, organizēju galerijas metodi vai grupdarbu tajā?» vai arī: «Es tagad gribu jaunu metodi pamēģināt, vēlētos, lai manu stundu paskatās un pasaka, ko es precīzi vai neprecīzi daru.» Tādējādi jaunais pedagogs pats ierodas ar pasūtījumu – ko man vajag, kādu atbalstu, kur man vajag, lai kāds atbrauc parunāties, paskatīties.

Mācīšanas instrumentārijā ir rakstītas 5 galvenās komponentes, kas ir jādara labam skolotājam. Tā nu šis instrumentārijs un metodika tiek

Foto no personīgā arhīva

Inga Pāvula uzskata, ka skolas vidē ir ļoti nozīmīgs savstarpējs profesionālais atbalsts. Atbalsts arī kā sistēma ir nepieciešams jebkuram, lai attīstītos; nevis tāpēc, ka kaut kas neveicas, bet tāpēc, ka ir iespēja profesionāli augt.

sasaistīti kopā un jaunie skolotāji, pirms iet uz skolu, jau zina, kas būs, kā ir jābūt, ko vērtēs un kā vērtēs. Tas, ko īpaši uzsveram un mums ir izdevies to paveikt ar mūsu dalībniekiem, jaunajiem skolotājiem nav stresa no stundu vērošanas. Respektīvi, jā, stress varbūt arī pastāv, bet *ļespējamās misijas* dalībnieki ļoti precīzi saprot, ka stundu vērošana ir atbalsts, nevis kontrole. Iepriekš teiktais ir ļoti būtiski, ja domājam par skolu vispār – kā pārvērst stundu vērošanu atbalsta mehānismā, nevis kontroles vai sodīšanas, vai vērtēšanas mehānismā. Tas ir veids, kā skolotāji un arī pieredzējuši un ļoti talantīgi skolotāji (pat viņiem vajadzīgas stundu vērošanas kā skats no malas ar ieteikumu) varētu augt. Dažkārt sanāk kā ar bērniem – pievēršam uzmanību tiem skolotājiem, kam neiet, pilnīgi atstājot novārtā talantīgos, kaut talantīgais pedagogs var vēl augt, nevis dzīvot tajā rutīnā, kurā šajā brīdī reizēm atrodas.»

Ingas dosjē

Izglītības jomā darbojas jau vairāk nekā 20 gadus.

18 gadus strādājusi kā lektore Latvijas Universitātes Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātē jauno skolotāju un izglītības maģistrantu sagatavošanas programmās.

Ieguvusi maģistres grādu pedagoģijā, studējusi personāla vadību, pašlaik Tallinas universitātē studē supervīzijas.

Autoru kolektīvā izstrādājusi latviešu valodas pamatzglītības standartu un programmu mazākumtautību skolām.

Ir vairāku latviešu valodas mācību grāmatu līdzautore.

Strādājusi Sorosa fonda projektā «Ātvērtā skola» kā skolu programmas koordinatore starpkultūru un bilingvālās izglītības jautājumos.

Inga Pāvula darbojusies skolotāju profesionālās pilnveides jomā: gan veidojot tālākizglītības programmas, gan vadot tālākizglītības kursus skolotājiem par kritiskās domāšanas attīstīšanas pieeju, interaktīvās mācību metodikas izmantošanu, otrās valodas mācību metodiku, bilingvālo un starpkultūru izglītību.

No 2004. – 2007. gadam: Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas eksperte izglītības jautājumos, strādāja Kirgizstānā, Kazahstānā, Tadžikistānā un Gruzijā.

No 2006. – 2008. gadam vadījusi skolotāju tālākizglītības kvalitātes komponentu VISC ESF dabaszinātņu un matemātikas mācību satura izstrādes projektā.

Kopš 2008. gada: programmas iespējamā misija mācību programmas vadītāja. Līdztekus darbam programmā turpina darboties skolotāju profesionālās pilnveides jomā kā tālākizglītotāja, supervīzore un konsultante.

Atbalsta sistēma Nr. 3, 4, 5 Supervīzija, mācību priekšmetu metodiskās grupas

«Mūsu atbalsta sistēmā nozīmīga loma ir gan individualizētam atbalstam (ja skolotājs pats ir izjutis savā profesionālajā izaugsmē, ko nozīmē individuāls atbalsts, viņš labāk saprot un var sniegt individuālu atbalstu skolēniem), gan arī profesionālai grupai kā atbalsta mehānismam. Man šķiet, skolas vidē ir ļoti nozīmīgs savstarpējs profesionālais atbalsts. Atbalsts arī kā sistēma ir nepieciešams jebkuram, lai attīstītos; nevis tāpēc, ka kaut kas neiet, bet tāpēc, ka ir iespēja profesionāli augt.

Tas, ko īpaši uzsveram un mums ir izdevies to paveikt ar mūsu dalībniekiem, jaunajiem skolotājiem nav stresa no stundu vērošanas. Respektīvi, jā, stress varbūt arī pastāv, bet iespējamās misijas dalībnieki ļoti precīzi saprot, ka stundu vērošana ir atbalsts, nevis kontrole.

Turpinot mūsu sarunu par atbalsta mehānismiem, mentorus un kuratorus izmantojam arī supervīzijās (gan individuālās, gan grupu), lai skolotājs iemācītos strādāt ar sevi un spētu izvērtēt savus profesionālos un arī personiskos resursus. Kā mūsu pašu dalībnieki saka: «Es zinu, ka tas ir par mani, nevis bērniem.» Ļoti daudzas situācijas stundās un klasēs ir nevis «par bērniem», bet «par skolotājiem». Tāpēc

grupu supervīzija, individuālā supervīzija arī ir viens no atbalsta instrumentiem. Pagājušogad aizsākām ļoti veiksmīgu atbalsta veidu – mācību priekšmetu metodiskās grupas, kur cilvēki, kas māca vienu un to pašu priekšmetu un priekšmeta jomu, nāk kopā divreiz semestrī un runā tieši par metodikas problēmām. Vēl viens atbalsta mehānisms, ko saucam par kuratoru grupu, ir faktiski saistīts ar mācību stundu produktivitāti: skolēns – skolotājs – sadarbība. Šo kuratoru grupu galvenais skatupunkts ir pieredze, kas notiek mācību stundās, ko mēs viens no otra varam mācīties, kā attīstām savstarpējo sadarbību un dalāmies ar idejām. Mūsu pieeja balstās pieredzē, un tikai tas skolotājs, kurš spēj reflektēt par savu pieredzi, praksi, spēj pilnveidot un uzlabot savu darbu. Protams, ka viens liels atbalsta mehānisms ir tas, ka mēs esam vienkopus – kā organizācija un cilvēki ar līdzīgām vērtībām, mērķiem.»

Mūsu mērķauditorija

«Mūsu mērķauditorija ir augstskolu beigušie bakalaura un maģistra studenti, jaunieši, kuri jūt vēlmi un aicinājumu darīt nākotnes sabiedrībai vērtīgas lietas. Un ietekmēt nākotni var, jau tagad strādājot skolā... Šos divus gadus programmas laikā, un tie, kuri izlemj palikt skolā, attiecīgi turpina studijas kvalifikācijā un paliek skolā. Reizēm izskan viedoklis – kāpēc mums vispār vajag laist skolā tādus, kuri nav studējuši pedagoģiju, lai

viņi iet un mācās par skolotājiem! Un tieši šorīt domāju, ka man ir diezgan skaidra atbilde uz šo jautājumu. Jā, tu esi pabeidzis ekonomiku, bet, studējot ekonomiku, saprati, ka nevēlies ņemties ar cipariem un vēlies strādāt ar cilvēkiem un dalīties tajā, ko pats esi apguvis un saņēmis. Stāsts ir par to, kā var šo profesiju nogaršot un izlemt – jā, tu vēlies palikt šajā profesijā. Viens no *iespējamās misijas* programmas uzstādījumiem ir – mēs aicinām tos, kuri gribētu būt par skolotājiem, bet līdz šim nav izvēlējušies studēt šo skolotāja programmu. Un skolā ienāk cilvēki no citas vides ar citu, iespējams, praktiskāku skatījumu uz ekonomiku, dabaszinātnēm un citiem mācību priekšmetiem. Programmā ir atlase četrās kārtās, kur mēs faktiski meklējam cilvēkus, kas būtu gatavi strādāt skolā, kam ir līdera potenciāls un kas nākotnē aktīvi iesaistīsies izglītības jautājumu risināšanā – vai esot uzņēmumu vadītāji, vai politiķi, vai vecāki.

Kā to precīzi notestēt? Mums ir dažādi instrumenti. Varam noteikt vērtību sistēmu un to motivāciju. Uzzinot par cilvēka iepriekšējiem sasniegumiem, iespējams atklāt, vai viņš, kādu ideju sākot no nulles, to īsteno līdz galam. Var redzēt, cik daudz piemīt neatlaidības un stresa noturības dažādās situācijās; atlasē var izvērtēt arī refleksivitāti un gatavību mācīties. Ja tu esi gatavs mācīties un izvērtēt savu pieredzi, tad tu vari iemācīties pilnīgi jebko, turklāt skolotāja darbs iemāca praksē menedžēt ne tikai situācijas klasē stundu laikā, bet arī visu turpmāko dzīvi.»

SKOLAS VĀRDS

Nr. 1

Jauns iknedēļas žurnāls izglītības profesionāļiem

**Nauda seko skolēnam
jeb kā «pazūd» audzēknis
un pedagogs?**

**Pilnīga vaučeru
sistēma ir nepilnīgs
risinājums**

**Cīņā par
bezmaksas
izglītību**

**Inītas Juhņēvičas neiespējami
iespējamā misija**

**Kā
atbalstīt jauno
skolotāju?**

**Mazā skola - mūsdienīgas
izglītības
pilotprojekts**

Esam izdarījuši pirmos soļus

Par augstākās izglītības reformu – saruna ar Dmitriju Kuļšu, IZM Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta direktoru

**Planšetdatoru
izmantošana izglītībā
paver milzu iespējas**

**Kā izveidot un kā
veiksmīgi izmantot
blogus
mācību procesā?**

**Metodiskie
materiāli**

3 Viedoklis

Nauda seko skolēnam jeb kā «pazūd» audzēknis un pedagogs? *Paed. mag. Māra Bērente*

4 Aktualitātes

Ar portālu *skolas.lv* cer atvieglot skolotāju darbu

5 Lielā tēma

Pilnīga vaučeru sistēma ir nepilnīgs risinājums. *Skolas klūs par atsevišķām budžeta iestādēm, kur vadība un administrācija būs atbildīgas par finansējumu.*

9 Ir jārisina

Ciņā par bezmaksas izglītību. *Ne jau skolu kompetencē būtu atrisināt jautājumu par bezmaksas izglītību.*

13 Personība

Inītas Juhņēvičas neiespējami iespējamā misija. *Viņas vadībā IKVD kontroli un uzraudzību nomainīs atbalsts skolām un izglītības kvalitātes veicināšana.*

16 Saruna

Kā atbalstīt jauno skolotāju? *Saruna ar iespējamās misijas mācību programmas vadītāju Ingu Pāvulu, kas izglītības jomā darbojas vairāk nekā 20 gadus*

18 Mazās skolas

Mazā skola - mūsdienīgas izglītības pilotprojekts. *Aija Tūna, Sorosa fonda - Latvija iniciatīvas Pārmaiņu iespēja skolā vadītāja, IZM reformu darba grupas Mazo skolu attīstības apakšgrupas vadītāja*

20 Skolotāja pieredze

Planšetdatoru izmantošana izglītībā paver milzu iespējas. *Gatis Narvaišs, skolotājs, Macibuvideo.lv autors*

22 Profesionāļa padoms

Vai blogi noder izglītībai? *Kā tos izveidot un kā veiksmīgi izmantot mācību procesā? Mg. Soc. Gatis Šerņevs*

24 Skolas psihologs runā

Ko darīt, ja skolā apsmej viens otru? *Stāsta Sanita Paula, Rīgas Lietuviešu vidusskolas psiholoģe, Skolu psihologu asociācijas valdes locekle*

26 Skola un vecāki

Agresijas epidēmija Latvijas skolās.

30 Augstākā izglītība

Esam izdarījuši pirmos soļus. *Par augstākās izglītības reformu - saruna ar Dmitriju Kulšu, IZM Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departamenta direktoru*

32 Izglītības pētījums

Kāda būs, Latvijas skola, 21. gadsimtā? *Ausma Špona, Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas profesore, Baiba Brigmane, Rīgas domes deputāte*

35 Metodiskie materiāli

Didaktiskās spēles ķīmijas mācīšanā - kāpēc, kad un cik daudz. *Dr. paed. Mihails Gorskis, Daugavpils Universitātes asociētais profesors, Iecavas vidusskolas ķīmijas skolotājs*

37 Metodiskie materiāli

Spēle kā mācīšanās metode apgūstot angļu valodu. *Dace Ozoliņa, Ziemeļvalstu ģimnāzijas angļu valodas skolotāja*

Skolas Vārds ir klāt!

Ar prieku un gandarījuma sajūtu par labi paveiktu darbu esam nonākuši pie saviem lasītājiem. Tieši pašlaik jūsu e-pastā ir nonācis pirmais jaunā e-žurnāla izglītības profesionāliem *Skolas Vārds* numurs. Kā dzima ideja par šādu izdevumu, jūs jautāsi? Pēdējos piecus gadus esmu bijusi skolu vidē labi zināmā laikraksta *Izglītība un Kultūra* galvenā redaktore. Pienācis laiks jauniem izaicinājumiem, kurus plānojam īstenot kopā ar domubiedriem un izglītības profesionāliem. Kāpēc gan lai izglītības profesionāliem un tiem, kas diendienā strādā izglītības jomā, nebūtu iknedēļas e-žurnāla? Mēs nolēmām, ka tādām ir jābūt, un ķērāmies pie darba.

Par ko ir stāsts? Mūsu mērķis ir sniegt izglītības jomā strādājošajiem nepieciešamo informāciju, padomus, iedvesmu, rosināt diskutēt un dalīties pieredzē. Žurnālā katru nedēļu varēsiet lasīt aktuālus viedokļus, intervijas, rakstus, ieteikumus, pieredzi, iepazīties un praktiski izmantot metodiskos materiālus. Žurnāls izveidots, sanākot kopā domubiedru grupai, kas līdz šim darbojusies gan izglītības jautājumu atspoguļošanā, gan praktiski strādājusi skolā, - tieši tāpēc mums izglītības joma ir skaidri zināma un saprotama.

Kāpēc *Skolas Vārds*? Tāpēc, ka uzskatām - skolām jābūt savam medijam, jo ne vienmēr viss ir atkarīgs no izglītības politikas veidotāju lēmumiem un uzstādījumiem. Darbs skolā, klasē rit savu gaitu, skolotāji strādā, māca, tālākizglītojas neatkarīgi no tā, kas notiek varas gaitenīs. Tieši tāpēc informēsim ne tikai par to, kas notiek lietišķos kabinetos un kā tas atsauksies uz skolas darbu, bet arī nodosim labo pieredzi un praksi, ko savā darbā var izmantot ikviens pedagogs. Tātad vairāk praktisku materiālu, pieredzes un padomu, kas nāk tieši no pašiem speciālistiem, kas strādā skolā vai darbojas izglītības jomā.

Kāpēc šāds formāts? Visi, kuri abonēs *Skolas Vārdu* 2013. gadam, katru nedēļu savā e-pastā saņems žurnālu elektroniskā formātā. Jūs to varēsiet izlasīt elektroniski vai arī izprintēt ērtā žurnāla formātā. Šis ir ērts variants skolām, jo izdevumu būs iespējams pavairot jums nepieciešamo eksemplāru skaitā, vai arī izprintēt tikai interesējošās lapas, piemēram, priekšmetu skolotājiem būs noderīgi metodiskie materiāli, kurus pēc tam izmantot mācību stundās. Patlaban žurnāla mājaslapa ir izstrādes stadijā, tāpēc par visām aktualitātēm savus lasītājus informējam šajā vietnē: skolasvards.wordpress.com

Lasiet, vērtējiet un rakstiet mums!

*Uzsadarbību,
Violeta Brenčeva,
žurnāla galvenā redaktore*

Žurnāls *Skolas Vārds*

Redakcijas adrese: Ropažu iela 76-16, Rīga LV - 1006

Tālr.: 26002264

E-pasts: skolasvards@gmail.com

Interneta vietne: <http://skolasvards.wordpress.lv/>

Sekoiet mums Twitter: @skolasvards

Galvenā redaktore: Violeta Brenčeva

Tālr.: 26002264

Pārpublicēšanas vai citēšanas gadījumā atsauce uz *Skolas Vārds* obligāta. Publikācijās paustais viedoklis ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.

Izdevējs: SIA V-Media

Vienotais reģ. Nr. 40103369264